ДЕТСКА ГРАДИНА №38 ”МАРГАРИТКА” - община Варна
ж.к.”Вл.Варненчик” до бл.20; пощ. код 9023
Тел. 0882/ 567-078 dg38margaritka@dg38margaritka.com

УТВЪРЖДАВАМ:
Съгл. заповед №РД-06-28/15.09.2025

ПАРАСКЕВА ЛЮЦКАНОВА
Директор на ДГ № 38

МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В ДГ № 38”МАРГАРИТКА”

I. АКТУАЛНОСТ НА ПРОБЛЕМА „ТОРМОЗ“

Поради нарастващия брой на случаи на насилие и тормоз и увеличаващата се тревожна тенденция има необходимост от прилагането на цялостен подход за обединяване на усилията на на учители, родители, деца и институции. Въвеждането на настоящия механизъм се налага от това, че реален напредък в справянето с насилието и тормоза може да бъде постигнат само при прилагането на последователна и целенасочена, политика, която се споделя и изпълнява от всички участници в образователния процес.

II. НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ. ВИДОВЕ. РАЗПОЗНАВАНЕ.

Насилието и тормозът в ДГ обхваща широк спектър от прояви и действия. И двете действия са сериозни и независимо от това как се упражняват оставят след себе си травматични следи и дълготрайни последици, както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват и наблюдават.

1. Видове насилие.

Физическо насилие е причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.

Психическо насилие са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда.

Пренебрегване е неуспехът на родителя, настойника да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между две деца и от дете към възрастен.

2. Какво е тормоз?

Тормозът е специфичен вид насилие сред децата и е сред най–неуловимите форми на агресивно поведение и насилие. Тормозът спада към насилието над дете и се третира с мерките на Закона за закрила на детето. Според чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

Тормозът между връстници се разглежда от много автори като групов феномен. Случаите на насилие се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни.

3. **Характеристика на тормоза:**
   - Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете.
   - Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот.
   - Не е еднократен или изолиран акт на агресия, а се повтаря многократно във времето.

4. **Основните групи тормоз са:**

Физически тормоз – блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение.

Вербален тормоз – словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Включва подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди.

Психически тормоз – подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, следене.

Социален тормоз – избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на злобни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране;

Кибертормоз – насилие и тормоз, които се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства. Тук спада разпространяването на:

- обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронните средства за комуникация, в социалните мрежи;
- разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават: снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис в интернет или по други канали без негово съгласие, кражба на самоличност, разпространение на слухове в социалните мрежи др.
- **Сексуален тормоз** – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща, (принизяваща) унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализиране прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание до по-екстремни форми на нападение и насилие.

5. **Разпознаване на тормоза и насилието:**

А/ Един от признаците, че дете може би е жертва на кибертормоз, е рязката смяна на настроението и поведението му при използване на интернет или при получаване на обаждане по мобилен телефон – например детето става мълчаливо и боязливо.

Б/ Разпознаването на физическото насилие включва следните физически и поведенчески показатели:

- различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едносрични отговори;
- безпокойство и крайности в поведението – от агресивност до пасивност;
- лоша представа за себе си – децата смятат, че са заслужили насилието;
- прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;

- влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;

В/ Разпознаването на психическото насилие включва следните физически и поведенчески показатели:

- ✔ детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
- ✔ лоша представа за себе си - децата смятат, че са заслужили насилието;
- ✔ психосоматични симптоми, като болки в стомаха, главоболие, гадене и други;
- ✔ агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
- ✔ внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето.

III. ЦЕЛ НА ПОЛИТИКА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В ДГ

Основна цел при изграждането на политиката за противодействие на насилието и тормоза в ДГ38”Маргаритка” е прилагането на цялостен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на насилието и тормоза и създаване и поддържане на една сигурна и безопасна образователна среда. гЗа постигане на целите на тази политика общността в ДГ гарантира, че всеки проблем, свързан с тормоз, ще бъде разгледан внимателно и ефективно.

Педагогическите специалисти на ДГ докладват на директора и родителите по отношение на техните опасения относно тормоза.

В детска градина „Маргаритка“ се извършват дейности за: яснота, сближаване, добра организация, предотвратяване и реагиране на тормоза и подкрепа за всички.

Детска градина „Маргаритка“ ще използва подходящ тон за предотвратяване и свеждане до минимум на агресивното поведение.

IV. РЕАЛИЗИРАНЕ НА МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА НА РАВНИЩЕ ДГ И НА РАВНИЩЕ ГРУПА. ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ДЕЙНОСТИ ПО ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ (РЕАКЦИЯ).

1. Същност

Тормозът в детска градина „Маргаритка“ не се толерира. ДГ ще извършва дейности по ***превенция*** и ***интервенция (реакция),*** които се осъществяват на **равнище ДГ и на равнище група**; ще включва **родителите,** като неизменен участник в процеса на превенция и на интервенция; ще осигурява основните **ресурси** и ще работи съвместно с **институциите,** за да може ефективно да противодейства на насилието.

Основният **принцип** в детска градина „Маргаритка“ е прилагането на цялостен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна и безопасна среда.

При прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя от цялата общност и се подкрепя от институциите, ще се постигне напредък в справянето с насилието.

Механизмът включва мерки и дейности за превенция и намеса (реакция), както и разписани отговорности за действие в ситуации на насилие или в риск от насилие.

Превенцията на тормоза включва комплекс от мерки, които имат за цел ограничаване и елиминиране на рисковите фактори, допринасящи за насилие.

Интервенциите включват действия и мерки, които целят спиране и разрешаване на възникнала вече ситуация на тормоз, като се отчитат индивидуалните потребности на

всяко дете, въвлечено пряко или косвено в ситуацията, и се прилага принципа на най-добрия интерес на детето.

Всички педагогически специалисти преминаха курс на обучение за развиване на емоционални компетентности чрез методите на медиацията за предучилищна и начална училищна възраст. Медиацията е способ за доброволно решаване на спорове, при които страните се подпомагат от трето лице-медиатор, за постигане на взаимно приемливо решение. Цел на ДГ 38 Маргаритка е медиацията да бъде въведена като метод за справяне с насилието и тормоза.

Основна задача на детска градина „Маргаритка“ е да се развива капацитета на педагогическите специалисти, децата и родителите да разпознават и реагират на различните форми на тормоз. При констатиране на такъв дефицит – да се планира обучение за допълнителна подкрепа на педагогическите специалисти за работа с деца с деструктивно поведение, проявяващи тормоз в ДГ. Да се търси сътрудничеството с други, външни за ДГ служби, организации или институции.

За да се набележат превантивни мерки в детската градина е важно педагогическите специалисти, родителите и децата да са информирани за проявите на насилие и тормоз, видовете поведение, които те включват, както и белезите, по които да бъдат разпознати, както и да се направи конкретна оценка на проявите и нивото на тормоз в ДГ.

Превантивните мерки включват всички възможни аспекти и форми на тормоза, фокусиране на вниманието върху участието на всички групи и планиране на ниво ДГ и на ниво група.

2. Разработване и въвеждане на система за предотвратяване и противодействие на тормоза в детска градина „Маргаритка“

Залегнали са **принципи и ценности** за не насилие, основаващи се на комуникация, мотивация, корекция и добра организация.

2.1. Дейности на равнище ДГ:

А/ Превенция на тормоза на ниво ДГ включва следните дейности:

- ***Оценка и анализ на проблема***

Оценката и анализирането на ситуацията са от голямо значение за планирането на дейности и изграждането на спокойна и сигурна образователна среда.Оценката се извършва в началото и в края на учебната година. Оценката се организира от ръководството и педагогическият съветник на детската градина и за тази цел се използват инструменти като анкети с децата и учители, разговори с родителите, превантивни дейности с представители на институциите и др. Чрез оценката на проблема се дава отговор на въпросите: Осъзнава ли се проблемът и какво се знае за него? Кои видове и какви форми на тормоз има в ДГ? Колко често те се проявяват? Къде са местата, на които най-често се случват? Кои са участниците? Как се е реагирало до момента? Какво следва да се предприеме, за да бъде реакцията ефективна?

Резултатите от оценката и наличието на проблем се обсъждат на педагогически съвет с участието и на непедагогическия персонал, а в подходящ формат – и с родителите и децата.

Правилата и процедурите за недопускане на прояви на насилие и тормоз в детска градина „Маргаритка“ е необходимо да се допълват и актуализират; да се изгради система за превенция в групата – децата да бъдат включени в подходящи образователни дейности, които да ги възпитават в уважение и толерантност към различията, да изграждат етика на взаимоотношенията, кое поведение е приемливо и кое – не и как да реагират на неприемливото поведение. Необходимо е възпитаване у децата на социални умения и нагласи, които не допускат насилие във взаимоотношенията.

- **Интервенцията на ниво ДГ** включва водене на дневник и процедури за управление на информацията, иницииране на работа по случай и насочване на случай към други служби.
- **Запознаване с определение, появление и последици от насилието и тормоза.**
- **Решаване на проблем чрез медиация.**

- **Системни усилия за възпитаване на децата на социални умения и нагласи, които не допускат насилие във взаимоотношенията.**

2.2. Дейности на равнище групи:

А/ Превенция на тормоза на равнище група включва обучителни дейности и работа с групата.

При работа на равнище група се прилагат всички форми на групова работа, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит, като се използват възможностите на учебни предмети от ОН, различни извънкласни и извънучилищни дейности. Водеща роля в тях имат учителите.

Необходимо е да се извеждат теми от учебното съдържание, които може да се използват за работа и анализ по проблема насилие, свързани с правата на децата, ценностите, социалните роли, функционирането на групите и институциите и т.н.

Целта е да се създаде пространство, в което се говори открито за тормоза и се работи за формирането у децата на нагласи и социални умения, недопускащи насилие, като например емпатия, толерантност и уважение към различията, решаване на конфликти и др. Децата трябва да се стимулират първо сами да дават отговори на поставените въпроси, а след това да се предлагат официални дефиниции. Всяка първа дискусия трябва да започне с договаряне на правилата за работа, като например – всеки има право да каже какво мисли, всеки има право да бъде изслушан, мненията не се омаловажават и т.н.

Основните теми могат да бъдат:

- Какво представлява тормозът, разпознаваме ли го и как можем да докладваме за случаи на тормоз?
- Какви са преживяванията на извършителя, последователите, потърпевшия и наблюдателите?
- Как се чувстваме, когато видим прояви на тормоз и какво правим?
- Какво можем и искаме да направим?
- Кои са основните ценности, правила на поведение, които следва да приемем? Как можем да ги прилагаме?

Б/ Интервенцията на равнище група

Необходимо е да се реализират съвместни действия между учител и педагогически съветник.

В/ Провеждане на тематични родителски срещи.

3. Включване на родители

Привличането на родителите е важна част от реализирането на програма и важно условие за нейната ефективност. Родителите се привличат като партньори в дейностите по превенция, както и в случаите на интервенция.

Родителското съдействие може да има различни измерения, като:

- родители – специалисти от областта на помагащите професии (психолози, социални работници, медиатори, лекари и др.) или други професии, които могат да бъдат полезни, включително журналисти, спортисти, драматурзи, композитори, музиканти, художници, режисьори и други, с чиято помощ могат да се реализират ценни съвети;
- родители, които могат да се включат в групи за придружаване на определени групи деца по пътя от дома до ДГ и обратно;
- родители, които могат да станат посредници между ДГ и родителите или други организации и институции;
- родители, които могат да осигуряват ресурси – услуги или финансови средства за изпълнение на дейности.

При включване на родителите се има предвид следното:

- във всички случаи е необходимо родителите да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от ДГ действия за разрешаване на ситуацията;
- родителите да не критикуват другото дете или групата деца, а да се опитат да погледнат на ситуацията през погледа на другата страна;
- родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и неглижирането на другото дете или деца от тяхна страна само ще задълбочат конфликта;
- разговорът трябва да бъде проведен на подходящо място, при наличие на партньорски взаимоотношения, като се предостави отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки;
- от разговора могат да бъдат изведени конкретни договорености кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат;
- учителят може да насочи родителите за консултация с психолог или с други специалисти при необходимост.

4. Ресурсна обезпеченост

Ръководството на ДГ е необходимо да осигури:

- проучване на необходимостта от повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в областта на справяне с тормоз и провеждане на обучения;
- изградени механизми за взаимодействие с различни институции;
- обучени специалисти за интервенция в ситуации на тормоз в ДГ;
- информация, материали по темата за насилието и тормоза в ДГ, информация за наличните ресурси в общността и др.